

Dynamiek en stagnatie in de Republiek

bron 1

Uit een brief van de VOC aan haar werknemers in Oost-Indië, 4 februari 1616

Wij zijn er onlangs achter gekomen, dat er enkele schepen onder het voorwendsel van een reis naar Terra Australis, voorbij Vuurland, van plan zijn om tussen enkele eilanden ten zuiden van Straat Magelhaan door naar de Stille Zuidzee te zeilen. Op deze wijze zou men trachten om de Molukken, of andere plaatsen in Oost-Indië, te bereiken. Deze mensen denken dat zij, omdat zij niet om de Kaap of door de Straat mogen, op die manier ons monopolie kunnen omzeilen. Op basis van deze gedachte zijn door Isaac Le Maire (...) twee schepen uitgerust. (...) Dit zijn alleen maar sinistere indirecte middelen om ons octrooi denkbeeldig en vruchteloos te maken. Wij kunnen dit soort acties op geen enkele manier toestaan, dit geldt ook voor de Hoogmogende Heren Staten Generaal. Wij vinden het dan ook geraden dat u en al diegenen die in de verschillende plaatsen in Indië in onze dienst werkzaam zijn, zodra dit soort schepen, waar ook in Indië arriveren, de bemanning van de schepen afhaalt en over de Compagnie verdeelt. De schepen dienen in dienst van de Compagnie lokaal te worden ingezet en niet om met retouren naar huis gezonden te worden. U dient alleen schepen in te zetten zolang dit enigszins verantwoord is en zolang ze geschikt zijn, in die dienst waarin ze het meest passen. U dient geen enkel excuus te aanvaarden in die zin dat deze schepen door nood of onwetendheid, of om het vege lijf te redden, in de Stille Zuidzee zijn terechtgekomen en alleen in Indië zijn gearriveerd om verversingen in te nemen. Als we dit soort excuses zouden aanvaarden dan kunnen we geen schepen van die kant tegenhouden en zou een ieder dit soort verontschuldigen in de toekomst kunnen hanteren.

Toelichting

Isaac Le Maire richt in 1614 de Australische Compagnie op. De Staten-Generaal beloven deze compagnie het alleenrecht voor vier reizen op een nieuwe doorvaart rond Vuurland (Zuid-Amerika) of op nieuw ontdekte gebieden in Oost-Indië.

bron 2

De Spaanse militair Alonso Vasquez publiceert in 1624 een beschrijving van de Nederlanden

De Nederlandse vrouwen zijn weetgierig, en wel in die mate dat allen of vrijwel allen uit deze streken, (...) ketterse denkbeelden hebben. Zij lezen gaarne, en daar er nu niemand is die dit belet of enig toezicht op haar lectuur uitoefent, krijgen zij allerlei ketterse en verboden boeken in handen en lezen die. (...) De vrouwen zijn nu echter zo verblind en tevens zo weetgierig, dat zij, zonder zich van haar dwaling bewust te zijn, zich in die boeken verdiepen; aldus krijgen zij de uiteenlopende ketterse denkbeelden waarmee zij behept zijn, evengoed als de mannen trouwens, want er zijn er maar weinigen die hieraan ontsnappen, zó er al iemand aan ontkomt.

bron 3

De Staalmeesters, een beroemd schilderij van Rembrandt van Rijn uit 1662

Toelichting

De Staalmeesters of het college van staalmeesters van het Amsterdamse lakengilde, bijeen rond een tafel met het opengeslagen stalenboek. Om de kwaliteit van verschillende partijen laken te vergelijken gebruiken ze 'stalen', een ander woord voor proeflappen.

bron 4

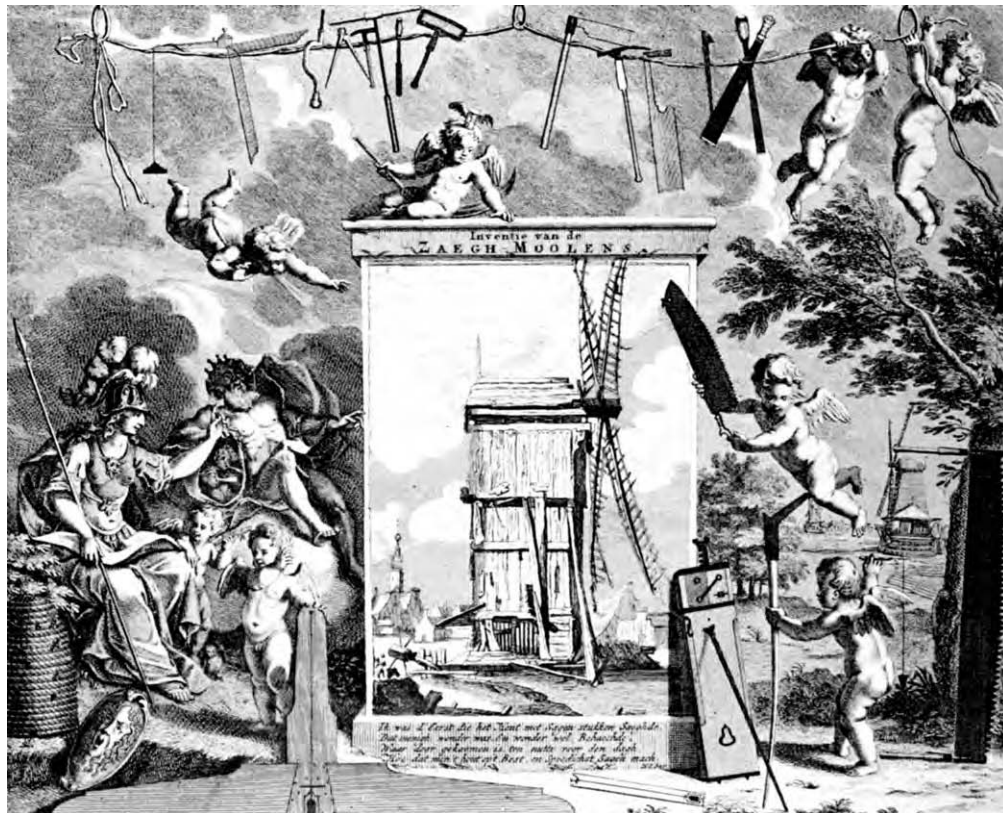
Een tabel

Schatting van de buitenlandse handel van de Republiek (in miljoenen guldens)

	ca. 1650	ca. 1720	ca. 1770
Uitvoer naar			
Europa	115	83	92
buiten Europa	5	7	8
totaal	120	90	100
Deze uitvoer bestond uit			
Europese goederen (doorvoer)	49	26	29
koloniale goederen (doorvoer)	11	22	40
binnenlandse producten	60	42	31
totaal	120	90	100
Invoer uit			
Europa	125	84	105
buiten Europa	15	24	38
totaal	140	108	143
Deze invoer bestond uit			
Europese goederen	124	74	80
koloniale goederen	16	34	63
totaal	140	108	143
Handelsbalans	-20	-18	-43

bron 5

Een allegorie (= zinnebeeldige voorstelling) uit de achttiende eeuw, met als thema: de uitvinding van de zaagmolen in de zestiende eeuw

Toelichting

De prent middenin de afbeelding is in 1592 gemaakt naar aanleiding van de beloning voor de uitvinder van de houtzaagmolen, Cornelis van Uitgeest, omdat de zaagmolen het hout zo snel en goed kon zagen.

- de figuren links: Grieks-Romeinse goden die welvaart en handel verbeelden
- bovenaan en rechts: timmermansgereedschappen
- links vooraan: een bijenkorf, symbool van nijverheid
- rechts achter: een achttiende-eeuwse molen

Dekolonisatie en Koude Oorlog in Vietnam

bron 6

Jefferson Caffery, de Amerikaanse ambassadeur in Parijs, schrijft op 11 september 1946 aan de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken

Ik heb de eer u te melden dat ik vanochtend op zijn verzoek de heer Ho Chi Minh, "president van de Republiek Vietnam", heb ontvangen. Hij bevestigde het nieuws dat hier al in de kranten stond, dat de onderhandelingen in Fontainebleau tussen de vertegenwoordigers van Vietnam en de Franse regering praktisch zijn afgebroken en dat de Vietnamese delegatie binnen enkele dagen zal terugreizen naar Indochina.

(...) Hij vertelde dat hij en zijn partij streven naar Vietnamese onafhankelijkheid binnen een Franse Unie. Hij zei dat zij graag "hulp" van ons zouden ontvangen, maar gaf niet aan wat hij daarmee bedoelde. Hij greep de gelegenheid aan om te vertellen dat hij geen communist is.

bron 7

Hieronder staan zeven fragmenten uit toespraken die Ho Chi Minh heeft gehouden in de jaren 1939-1969

A "De Amerikaanse imperialisten en de pro-Amerikaanse regering in Zuid-Vietnam hebben verhinderd dat er vrije, algemene verkiezingen worden gehouden."

B "Een staakt-het-vuren vereist een hergroepering van gebieden. Het vereist dat wij bepaalde gebieden opgeven. Dat zal niet leiden tot verdeeldheid van het land. Het is een tijdelijke maatregel die uiteindelijk tot hereniging zal leiden."

C "De Amerikaanse president is bezig met het ont-Amerikaniseren van de oorlog. Hij laat marionetten vechten tegen het Zuid-Vietnamese volk."

D "Er gaat geen dag voorbij zonder dat het wrede regime in Zuid-Vietnam de bevolking dwingt te verhuizen naar concentratiekampen die ze *strategic hamlets* (versterkte dorpen) noemen."

E "Wij, de Voorlopige Regering van Vietnam, vertegenwoordiger van heel het Vietnamese volk, verklaren hierbij dat we elke koloniale relatie met Frankrijk verbreken."

F "Wij moeten een breed nationaal front vormen. Daarbij moeten we ons niet alleen richten op Vietnamezen, maar ook op progressieve Franse inwoners van Vietnam. We moeten ons niet alleen richten op de arbeidersklasse maar ook op de nationale bourgeoisie."

G "De Franse kolonisten hebben toegegeven dat zij uitgeput zijn en dat ze deze oorlog niet kunnen winnen zonder hulp van de Verenigde Staten."

bron 8

Op 21 juli 1965 vergadert president Johnson met zijn adviseurs over het Vietnambeleid. Er wordt gesproken over de nieuwe regering van Nguyen Cao Ky, die een maand eerder samen met generaal Van Thieu een staatsgreep pleegde in Zuid-Vietnam. De discussie wordt vastgelegd in de notulen

Carl Rowan (hoofd van de geheime dienst): Wat mij dwarszit is de zwakheid van de regering van Ky. Tenzij we Ky's regering de duimschroeven aandraaien, zal een toename van 175.000 Amerikaanse soldaten ons niet verder brengen.

Henry Cabot Lodge (Amerikaanse ambassadeur in Saigon): In Saigon bestaat geen traditie van nationale regering. De regering heeft geen wortels in het land. Pas als er rust komt, kan er sprake zijn van stabiliteit. Ik geloof dat we deze regering niet al te serieus moeten nemen. Er zit niemand in die ook maar iets kan doen. We moeten doen wat we noodzakelijk achten, ongeacht wat de regering in Saigon besluit. (...)

George Ball (onderminister van Buitenlandse Zaken): Thieu vertelde onlangs dat wanneer er nu verkiezingen zouden worden gehouden in Zuid-Vietnam, de communisten zouden winnen.

President Johnson: Dat geloof ik niet. Is er hier iemand die dat gelooft?

Robert McNamara (minister van Defensie): Ky zal spoedig ten val komen. We kunnen ons geen verkiezingen veroorloven tot er meer zekerheid is en zelfs dan zal het niet mogelijk zijn om verkiezingen te houden omdat er, zoals Cabot al zei, geen democratische traditie is.

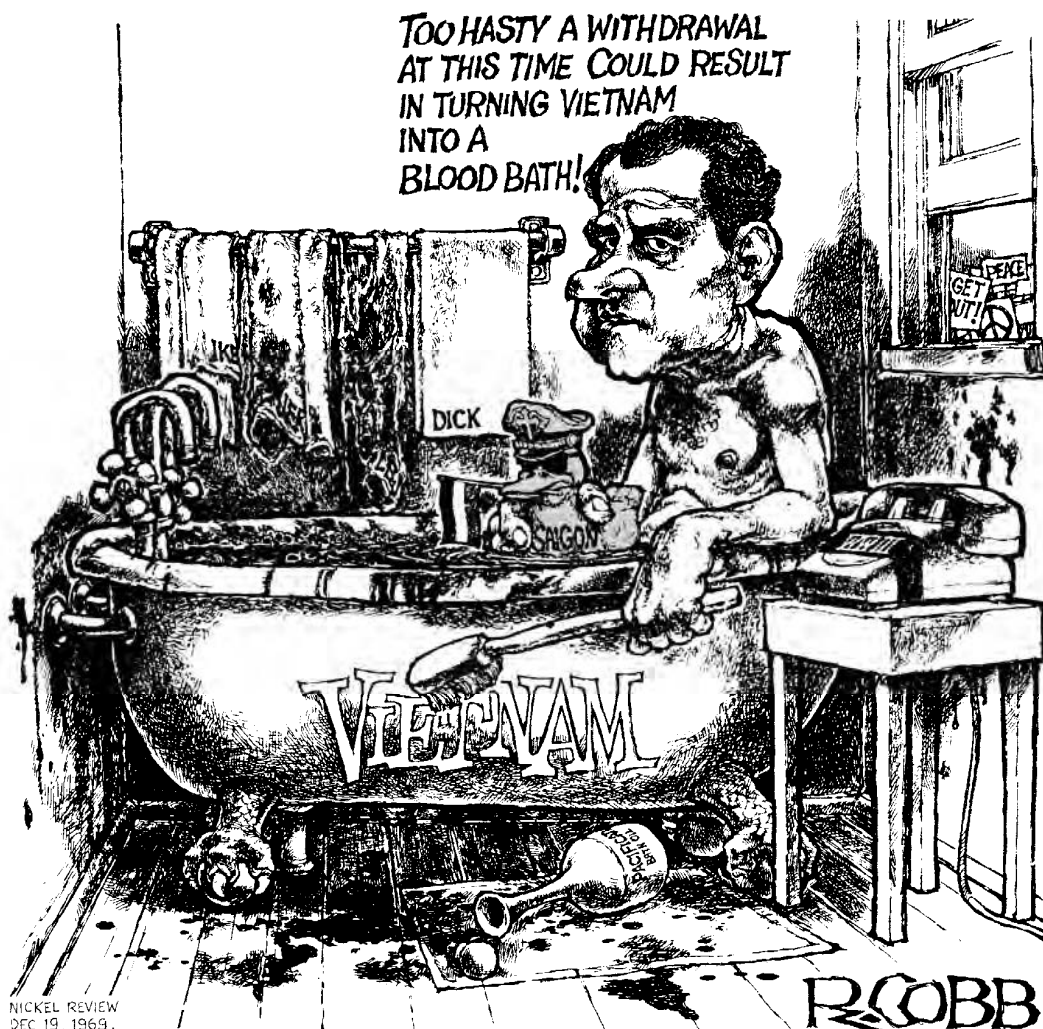
bron 9

Uit het in 1966 gepubliceerde boek 'De arrogantie van de macht' van de Amerikaanse senator William Fulbright

Vanaf 1950 voerden wij oorlog in Korea, om Zuid-Korea te verdedigen tegen Noord-Koreaanse agressie, die gevoed werd door de Sovjet-Unie. Het was gerechtvaardigd en ook noodzakelijk dat de Verenigde Staten ingrepen: wij verdedigden een land dat verdedigd wilde worden, dat een leger had dat wilde vechten en dat goed deed en een regering die dictatoriaal was, maar vaderlandslievend en die kon rekenen op de steun van de bevolking. In die oorlog legden de Verenigde Staten nadruk op het oorlogsdoel dat de Republiek Zuid-Korea moest blijven bestaan als een 'vrij land', wat het toen niet was en nog altijd niet is. De oorlog kostte 33.629 Amerikaanse levens en wij hebben sinds die tijd 5,61 miljard dollar aan rechtstreekse militaire en economische hulp besteed aan Zuid-Korea en nog veel meer aan indirecte hulp. Toch bestond tot voor kort economische stagnatie en politieke onzekerheid in dat land.

bron 10

Op 3 november 1969 houdt president Nixon een televisietoespraak over de Vietnamoorlog. Hij spreekt over de vietnamisering, maar zegt geen tijdstip te geven voor de Amerikaanse terugtrekking, omdat "overhaast vertrek een ramp zal zijn voor Zuid-Vietnam, de Verenigde Staten en de zaak van de vrede." Hij verklaart bovendien dat diplomatieke contacten met de Sovjet-Unie en andere landen die Noord-Vietnam steunen, niets hebben opgeleverd. Politiek tekenaar Ron Cobb reageert met deze prent in de Nickel Review op de toespraak

Vertalingen

Boven Nixon staat geschreven: "Te haastige terugtrekking op dit ogenblik kan ertoe leiden dat Vietnam een bloedbad wordt!"

Buiten dragen demonstranten spandoeken met: Eruit! en Vrede
Op de vloer ligt een fles "Pacificatie badolie".

Toelichting

Op het bad staat: Vietnam.

Op het badeendje staat Saigon en het draagt de pet en de zonnebril van generaal Van Thieu, de politieke leider van Zuid-Vietnam.

Op de handdoeken staat van links naar rechts: Ike (Eisenhower), JFK (Kennedy), LBJ (Johnson) en Dick (Nixon).

Op de telefoon naast het bad staat: WW III (World War III).

bron 11

Eind jaren zestig wordt in Zuid-Vietnam deze foto gemaakt met op de achtergrond een Amerikaanse tank en jeep

bron 12

In 1970, twee jaar na het bloedbad in My Lai, wordt er in de Verenigde Staten een documentaire over gemaakt. Een Amerikaanse soldaat die erbij was, vertelt hierin

Veteraan: "Ik weet niet hoe het begon. We volgden gewoon orders op. We veegden het dorp schoon, er waren vooral oudere mannen en vrouwen..., weinig kinderen. We doodden ze."

Journalist: "Hoe ging dat in zijn werk?"

Veteraan: "Hoe bedoelt u?"

Journalist: "Werden er mensen gedood? terwijl ze niet terugschoten?"

Veteraan: "Zonder tegenvuur. Dat leer je op de opleiding. Dat hoort bij *search and destroy*. Dat doe je zonder vragen, tenzij je officier bent."

Journalist: "Wilt u dat herhalen?"

Veteraan: "Bij *search and destroy* mag je binnen een bepaald gebied alles uit de weg ruimen. Toen we het dorp hadden schoongeveegd, staken we alles in brand."

Journalist: "Het dorp vernietigen plus inwoners?"

Veteraan: "Precies."